

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИЗ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**Збірник тез доповідей
I Науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

20-21 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

Львів 2022

«Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності»: збірник тез доповідей I Науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Львів, 20-21 жовтня 2022 року. Львів: ЛДУБЖД, 2022. 404 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь КАРАБИН, доктор технічних наук, доцент

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук

Збірник укладено за тезами доповідей I Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності» 20-21 жовтня 2022 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- ✓ Секція 1. Особистість в екстремальних умовах: психолого-педагогічні аспекти.
- ✓ Секція 2. Мовні моделі світу у термінологічному, перекладознавчому та прикладному вимірі.
- ✓ Секція 3. Прикладні аспекти соціальної роботи: сучасні тенденції, виклики та перспективи.
- ✓ Секція 4. Актуальні проблеми підготовки фахівців закладів вищої освіти в умовах кризового суспільства.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

*д-р. техн. наук, доцент Анатолій НЕСТЕР, Геннадій НЕСТЕР
Хмельницький національний університет, Національний університет
«Львівська політехніка»*

Світовий цивілізаційний процес характеризується глобалізацією, зростанням значущості високих інформаційних технологій, підвищенням ролі інтелектуального ресурсу, соціальних, науково-технічних і гуманітарних чинників економічного прогресу, воєнного потенціалу держав.

Сучасні виклики і загрози ніколи не впливали на людину, майно, навколишнє середовище та інфраструктуру так сильно як сьогодні. Майже кожного дня на екранах наших телевізорів ми бачимо зображення про різні надзвичайні ситуації, які відбуваються на земній кулі, а тепер щоденно в Україні. Війна ставить нові вимоги до всіх спеціальних служб, громадян нові більш високі та різноманітні вимоги до яких ми не завжди готові фізично, психологічно.. У зв'язку із надзвичайними ситуаціями, спричиненими війною, природними стихіями перед органами влади та навчальними закладами постають все більш складні завдання щодо забезпечення безпеки життя і діяльності людей. Діяльність в такій складній реальності змушує людей цивілізованого суспільства шукати нові шляхи початку, підготовки людей до дій в надзвичайних ситуаціях. Виконання заходів захисту, які повинні бути спрямовані на забезпечення безпеки людей, майна держави та окремих осіб є основою державного піклування служб та їх виразників-посадових осіб.

В суспільстві, армії, освітянських організаціях трапляються надзвичайні ситуації. В таких випадках від умінь та навичок учасників надзвичайних ситуацій залежить життя та здоров'я, в тому числі тих людей, котрі в цей час знаходяться поруч.

Але уміння правильно оцінити ситуацію та обрати порядок дій направлений на збереження здоров'я та майна громадян є дуже важливим для кожної людини. Роль працівників освіти в таких ситуаціях є вирішальною-адже вони є носіями професійних знань,

навичок. Їх дії можуть врятувати студентів, так і сам викладацький склад.

Сучасні вимоги до якості підготовки фахівців потребують перегляду навчальних програм з включенням занять з вивчення ризик-орієнтованого підходу, а також підготовки фахівців загальної та кібербезпеки. Не маючи цілком реалістичних аналітичних даних з безпеки неможливо провести розрахунки ризику виникнення надзвичайних ситуацій. Фахівці повинні вивчати складні соціально-екологічні системи не тільки суто теоретично, а й практично, перш за все, питання пов'язані з безпекою існування суспільства, нації, держави [1].

На даний момент проблема виховання компетентного педагога актуальна та не може бути миттєво вирішена. Причиною цього можна визначити низку суперечностей через невирішеність проблем, що залишились в освітній інфраструктурі та методологіях з минулого, невідповідністю професії викладача та його статусом

Військові дії ставлять перед людиною питання-як вижити в умовах бойових дій? А перед закладами освіти-нові задачі, які повинні визначатись державою через систему закладів освіти.

У закладах освіти повинно бути передбачене регулярні тренування щодо евакуації учасників освітнього процесу під час якого вивчаються шляхи безпечної евакуації, їх організаційна суть. Навчання повинні починатись з системи закладів дошкільної освіти та продовжуватись на всіх наступних етапах навчань і тому числі у закладах професійної (професійно-технічної) та загальної середньої освіти. Доцільно таке навчання поєднувати з вивченням основ безпеки життєдіяльності на всіх стадіях навчання, поведінки в різноманітних ситуаціях: колективних зборах, транспорті, заняттях спортом тощо.

На нашу думку, навчальні тренування дуже важливі. Окрім евакуації варто навчати дітей і поведінці, порядку дій у різноманітних надзвичайних ситуаціях.

В європейських країнах радять проводити три протипожежних навчання на рік і як мінімум одне повне тренування з різних видів безпеки за різними видами сценаріїв, у різний час, без попередження учасників освітнього процесу.

Було б неправильним промовчати про те, що такі навчання не завжди бувають ефективними, оскільки про них можуть знати

наперед і вчителі, і діти, викладачі та студенти, допоміжний персонал. Крім того, спеціально для навчань відкриваються постійно зачинені запасні виходи. Зайве доводити, що такі “заплановані навчання” не дадуть якісного результату. Навіть більше, у випадку реальної надзвичайної ситуації можуть і зашкодити: бо коли викладач поведе дітей до запасного виходу, а він виявиться зачиненим, то це може призвести до трагедії. Та й взагалі всі виходи з приміщень, передбачені для евакуації персоналу повинні бути очищені та в любий момент готові до використання в своєму основному варіанті. Тому, крім навчань, потрібна постійна і прискіплива увага до питань безпеки, реальні, а не показушні тренування. Ідеально – коли керівник закладу освіти проводить тренування за власної ініціативи, нікого не попереджаючи завчасно. От тоді дійсно можна побачити реальний, а не “намальований” стан справ.

Навіть після критичного для держави Україна 2014 року не було відповідних дій держави та її спеціальних служб на перегляд бомбосховищ, їх придатність для виконання своїх основних функцій-збереження життєдіяльності населення під час військових дій. За роки після розпаду Радянського Союзу приміщення бомбосховищ прийшли в стан не відповідний їх призначенню-повиходили з ладу системи забезпечення повітрям, водою. Металічні конструкції поржавіли, втрачено обладнання-електродвигуни, вогнегасники, прийшли в неробочий стан системи водопостачання, системи очищення повітря і т. п.

Так склалось, що в останні роки Стандарти вищої освіти та відповідні навчальні плани різних спеціальностей університетів України не включають таких компетентностей та результатів навчання, які забезпечуються дисципліною як «Безпека життєдіяльності». Особливо це стосується спеціальностей економічного та гуманітарного напрямів. Крім того, стандарти вищої освіти не включають, як правило, компетентностей та результатів навчання, які забезпечуються дисципліною «Цивільний захист».

В умовах сьогоденної війни ситуації, яку веде Українська держава з Російською федерацією, доведено необхідність та доцільність забезпечення необхідних знань та навичок, правильних

дій в умовах надзвичайних ситуацій в тому числі і воєнного стану. Тому ці дисципліни повинні б стати обов'язковими для вивчення з метою навчання майбутніх спеціалістів питанням збереження життя та здоров'я людей, як в умовах війни так і післявоєнного стану. Необхідна також робота Міносвіти України та університетів над переглядом навчальних та робочих планів з метою поглибленого вивчення предметів «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист».

Держава має також переглянути своє відношення до військової підготовки громадян для захисту своєї держави. Спираючись на досвід держави *Ізраїль де військову підготовку проходять практично всі громадяни, Україна повинна сприяти проходженню військового навчання для широких мас призиваючи громадян в навчальні центри на півроку-рік з наступним розписом-приписуванням до відповідних військових частин по певній військово-обліковій спеціальності* [2].

Людина повинна, перш за все, сама турбуватися і приймати рішення по захисту від небезпеки, вміти захищати своє життя. Для прийняття рішення щодо заходів захисту необхідно знати фактори ураження даного типу надзвичайних ситуацій і характеристики осередку ураження. Але для цього потрібно проводити регулярне навчання населення поза межами навчальних закладів, поширювати ці заняття через системи комп'ютерної мережі. Для теоретичної підготовки потрібно широко використовувати можливості радіо, телебачення, художні і хронікально-документальні фільми. Свій внесок у теоретичну підготовку може вносити правильно оформлена наочна агітація.

З початку 2000р у світі відбувся глобальний сплеск розвитку інформаційних мереж, який можна вважати унікальним поєднанням комп'ютерів і комунікацій соціуму. Цивілізація вступила в еру інформаційного суспільства, в якому інформація стає вирішальним чинником у багатьох сферах життєдіяльності. Сьогодні практично неможливо знайти площину соціальної активності, яка б не зазнала впливу інформаційних технологій: політика, право, економіка, медицина, освіта, культура, релігія, сфера послуг і розваги. Проблематика інформаційної безпеки складна і багатоаспектна, що зумовлює необхідність вивчення й узагальнення наукових праць представників різних галузей науки [3].

Література:

1. Куценко М.А. Економічна та соціально-економічна ефективність підготовки кадрів для системи цивільного захисту України". Актуальні проблеми економіки №7 (157), 2014. – К.: с. 358-365
2. Івченко О. Г. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан. – К.: РІЦ УАННП, 1997. – 688 с.
3. Гаврильців М.Т. Інформаційна безпека держави в системі національної безпеки України. Юридичний науковий електронний журнал. Запоріжжя. № 2/2020 с. 200-203

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗГУРТОВАНOSTІ ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ

*канд. психол. наук, доцент Леся МУЗИЧКО,
Анастасія ПАЧКОВСЬКА*

*Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра
Сагайдачного*

У Збройних Силах України згуртованості військовослужбовців завжди відводилося важливе місце в роботі офіцерів підрозділів. Згуртованість особового складу вважається одним з основних факторів функціонування військового колективу. Окрім згуртованості, роль і важливість морально-психологічного забезпечення зумовлюється загальними вимогами Збройних Сил України щодо удосконалення згуртованості особового складу підрозділу. Практична діяльність командирів частин, їх заступників з морально-психологічного забезпечення та інших офіцерів свідчить, що цілеспрямоване і грамотне використання знань та навичок стосовно згуртованості, активно впливає на підвищення командної єдності, відповідальності військовослужбовців та морально-психологічного клімату підрозділу. Саме застосування соціально-психологічних технологій допомагає командирам та їх заступникам сформувати командну єдність та правильний підхід до виконання бойових і навчально-бойових завдань. Допомагає розвивати емпатію військовослужбовців один до одного, викликати відчуття братерства